

1.3 Ontwikkeling in verschillende snelheden

Soms komt Afrika in het nieuws met beelden van droogte en oorlogsgeweld. Vrijwel nooit als een continent waar de middeninkomens snel toenemen en de meeste kinderen naar school gaan. In deze paragraaf leer je waarom landen en gebieden zich in verschillende snelheden ontwikkelen.

Arm en rijk

Waarom zijn sommige landen rijk en andere arm? Soms liggen de oorzaken in het land zelf, soms erbuiten. Wanneer in één land veel negatieve factoren samenvallen, is de kans op armoede groter.

Interne oorzaken

1 Natuurlijke oorzaken

- De ontwikkelingskansen. De kansen op ontwikkeling van een land zijn groter als het vruchtbaar is, niet te bergachtig, er voldoende neerslag valt en het over natuurlijke hulpbronnen beschikt.
- De ligging. Een land aan zee heeft een betere uitgangspositie dan een land dat opgesloten ligt tussen andere landen (*landlocked*); zeker als het ook nog ontbreekt aan een goede infrastructuur.

De natuurlijke omstandigheden spelen een rol, maar zijn niet bepalend of een land rijk of arm wordt. Een goed voorbeeld daarvan is Zwitserland.

2 Menselijke oorzaken

- Het **politieke systeem**, de wijze waarop het land wordt bestuurd. Arme landen worden slecht bestuurd,

zijn weinig democratisch en worden gekenmerkt door corruptie en vriendjespolitiek. De elite onderdrukt de bevolking om haar macht en rijkdom te behouden. Onvrijheid beperkt elk initiatief en remt de vooruitgang. In een democratische rechtstaat is meer vrijheid, wordt privébezit beschermd en wordt ondernemen gestimuleerd. Een krachtige overheid zorgt voor rust en belangrijke basisvoorzieningen, zoals gezondheidszorg en onderwijs. Iedereen heeft de kans rijker te worden. Er zijn echter uitzonderingen. China toont aan dat een ondemocratisch land geleid door een krachtige overheid ook een economische groeispurt kan maken.

- De bevolkingsgroei en leeftijdsopbouw. Het geboortecijfer daalt wereldwijd, maar in de arme landen en dan vooral in Afrika groeit de bevolking nog snel. Het nadeel daarvan is dat het bbp gedeeld moet worden door steeds meer mensen. Rijke landen hebben juist te maken met vergrijzing, Japan voorop. Hier moet een krimpende beroepsbevolking het geld verdienen voor een groeiende groep bejaarden. Ideaal is een leeftijdsopbouw met een grote, jonge beroepsbevolking die goed is opgeleid. Zij kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een land. Maar... dan moeten er wel voldoende banen zijn (bron 12).
- De mate van ongelijkheid. Als een land zich economisch ontwikkelt, neemt de ongelijkheid toe (bron 13). Sommige gebieden en groepen profiteren namelijk meer van de groeiende welvaart dan andere. Sociale ongelijkheid druk je uit met de **Gini-coëfficiënt**.

Grote ongelijkheid in combinatie met een grote groep jongeren zonder uitzicht op werk, kan leiden tot ernstige onrust in een land. In zo'n land blijven toeristen weg en haken buitenlandse investeerders af.

Externe oorzaken

Bij externe factoren wordt de reden voor de lage welvaart gezocht in het soort relatie dat een ontwikkelingsland heeft met de rijke landen.

- Koloniaal verleden. Veel arme landen van nu zijn **exploitatiekoloniën** geweest. Hun rol was het leveren van grondstoffen, landbouwproducten en later ook laagwaardige industriegoederen aan de moederlanden. Die rol spelen ze nog steeds. Nadeel is dat je hiermee veel minder verdient dan met de productie van hoogwaardige industrieproducten en diensten, zoals de rijke landen doen. Deze koloniën staan in schril contrast met bijvoorbeeld de VS of Australië. Hier vestigden zich ook kolonisten, maar zij bouwden het land juist op. Deze vroegere **vestigingskoloniën** behoren nu allemaal tot de rijke landen in de wereld.

- Rol van een land in de wereldeconomie. De globalisering heeft voor mno's de wereld geopend. Of zij investeren in een bepaald land hangt af van *ligging* (bereikbaarheid), *economische* factoren (loon- en opleidingsniveau, omvang afzetmarkt) en *politieke* factoren (betrouwbare overheid, rust, belastingvoordelen). Landen of regio's in de (semi)periferie die niet aantrekkelijk zijn voor buitenlandse investeerders moeten zich op eigen kracht ontwikkelen en dat is niet eenvoudig (bron 14). ■

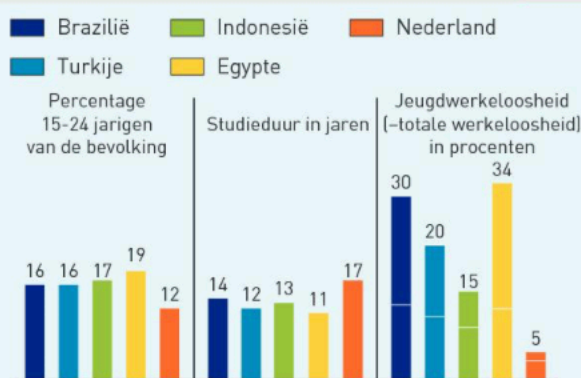
Leerdoelen

- Je weet een aantal interne en externe oorzaken voor verschil in ontwikkeling te noemen.
- Je begrijpt dat in- en externe oorzaken van armoede met elkaar samenhangen.
- Je kunt door het vergelijken van verschillende kaarten aantonen dat een land arm is.

› Ga naar de box over arm en rijk in de wereld.

Kenmerken van jongeren in een aantal landen

BRON 12

Bron: World Factbook/ILO, 2017

Bahia is een van de armste regio's van Brazilië.

BRON 13

Verschillen in welzijn tussen en binnen landen

BRON 14

